

Thomas Jørgensen
Avlschef Bornholm

Specialiseret frøavl på Bornholm

Kuregård ligger lidt vest for Svaneke med udsigt til Christiansø. Her bor Torben Ipsen med sin familie. Foruden gårdejer, kan han roligt skrive frøavler på visitkortet også. Ni frøarter fandt plads i sædskiftet til høst 2018

Kuregård er godt gemt bag læhegn, som er plantet for at give læ for blandt andet jordfygning i vinter og forårmånederne, når vinden er i nordøst

Torben er vokset op på Brændesgård, der har lagt jord til Brændesgårdshaven som de fleste kender. Efter nogle år som driftsleder på Sjælland vendte han i 2000 hjem og købte Kuregård, der er nabogården til fødehjemmet.

Kuregård havde dengang en besætning på 230 søer og 72 ha. Staldene blev udlejet til en nabo frem til 2013, hvorefter de ældste bygninger blev revet ned og erstattet med en ny maskinhal med kørefast torregulv i træ.

Torben overtog Brændesgård i 2007 og har siden købt mere jord til, så bedriften i dag er på 210 ha. Han er gift med Lenette, som er sygeplejerske i en lægepraksis, og de har sønnerne Andreas på 21, Jannik på 18 og Marius på 11 år.

Forpagter jord og modtager gylle

Torben har for nylig indgået en aftale med en nabo om forpagtning af 120 ha, mod at han leverer korn til naboens svineproduktion og aftager 6000 m³ gylle fra svineproduktionen. Naboen får mere tid til at passe grise og får sikret foderforsyning til en stor del af kornbehovet. Torben får bedre mulighed for at finde egnede marker til at dyrke frø, da der ikke tidligere har været frø af betydning i naboens marker.

Bevidst om at minimere kørsel

Markarealet til 2019 er dermed steget til 330 ha, men afstanden til de fjerneste arealer ikke er længere væk end tre kilometer. Torben har været meget bevidst om at have jorden tæt på ejendommen, da han indtil i sommer har været alene om driften, på nær lidt ekstra hjælp i høst og i forbindelse med forårs- og efterårssåningen. Her har en pensioneret nabolandmand hjulpet familien med markarbejdet.

Køligt forår med lav fordampning

Jorden i området er god dyrkningssikker lerjord, der er masser af solskinstimer og stabilt vejr i høst. Placeringen tæt på havet mod øst gør, at temperaturen er lavere om foråret og forsommeren sammenlignet med resten af landet, hvorved fordampningen også er tilsvarende lavere. Det er et meget vigtigt forhold, da det nordøstlige hjørne af Bornholm samtidig er et af de mest nedbørsfattige områder i Danmark i sommerhalvåret. Der er dog grænser for alt.

Både 2017 og 2018 var undtagelsen fra reglen

I 2017 regnede sommeren væk og gav store høstudfordringer og i 2018 brændte afgrøderne nærmest af. De forårsetablerede afgrøder evnede ikke at modstå den store fordampning, der fandt sted hver dag. Derfor er udbyttet i mange af de vårsåede frøafgrøder under normalen. Vårbyg gav 4,3 tons mod normalt 7-8 tons pr. ha. Hveden

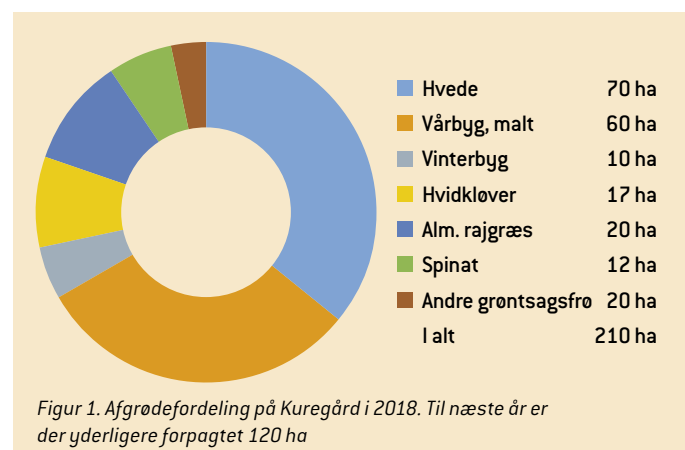
gav 7,5 tons mod normalt 10-11 tons pr. ha. Vinterbyg var med for første gang i 2018, og klarede sig godt med 9 tons pr. ha. Vinterbyg kom ind, da Torben manglede en tidlig forfrugt til bladbeder. Det viste sig ikke at være et problem i år, hvor høsten var meget tidligere end ellers. Fremadrettet kan vinterbyggen sikre, at det bliver lettere at få sået tilstrækkeligt tidligt.

Frøavl er et strategisk valg

Det har været et strategisk valg for Torben at have en stor andel frø på ejendommen, da han med højværdiafgrøder har adgang til et stort indtjeningspotentiale. Der er dog en del arbejde med de mange havefrøarter, da de alle, bortset fra purløg, er enårige. De skal genetableres hvert år i modsætning til de flerårige græsser.

Savner humlesneglebælg

En afgrøde, Torben har savnet i år, er humlesneglebælg, som han ellers har dyrket gennem alle årene. Sneglebælg holdes i et særskilt

Alm. rajgræs Esquire og spildraps viser god fremspiring, trods den tørre jord den 21. september

sædskifte for sig selv på Kuregård, da det ikke går at dyrke den i de marker, hvor der dyrkes hvidkløver.

I alm. rajgræs er Torben først kommet med igen i 2018, efter at arealet har været skåret ned i nogle år. At frøstrategien har været rigtig, vidner de seneste fem års udbytter om.

Tabel 1. Udbytter i markfrøafgrøder hos Torben Ibsen, kg pr. ha

Høstår	Hvidkløver, Rivendel	Humle-sneglebælg, Virgo	Alm. rajgræs, Cancan
2018	568		1550
2017	464	1339	
2016	1007	1012	
2015	1036		
2014	1379	1370	1865
Fem års gns. DLF	578	969	1413

Frem til den 25. september har det været for tørt til at foretage jordbehandling i rajgræsstubben

Mere jordbehandling uden plov

Tidligere har ploven været en sikker følgesvend forud for hver afgrødeetablering. Den er nu sat på hold og anvendes stort set kun forud for 2. års hvede i de få tilfælde, at det indgår i markplanen. Ellers klarer Torben jordbehandlingen med tallerkenharven. Såmaskinen kan godt så i de afgrøderester, som der måtte være. Da en del af afgrøderne består af bredbladede arter uden ret meget halm, har det ikke været noget problem. Dette til trods for at al halm, så vidt det lader sig gøre, bliver snittet og nedmuldet. I år er det tilmed planen at så hvede efter rajgræs uden pløjning.

Torben kontrollerer den 6. september, at det efterårsudlagte rajgræs er spiret pænt frem

Sikker etablering i vårsæd

Frøafgrøderne, der bliver lagt ud i dæksæd i foråret, sås med frøså-kassen, som er en integreret del af såmaskinen. Gødning og dæksæd placeres gennem det samme skiveskær og frøet tilstræbes placeret mellem kornrækkerne. Jorden trykkes til af maskinens bærevalse, der består af kraftige traktormønstrede dæk. Normalt er udsædsmængden af vårsæd ca. 100 kg pr. ha sammen med 100 kg N pr. ha. Halvdelen af gødningen placeres ved såning, mens resten udbringes som flydende gødning.

”Vi tromler aldrig efter såning, da såmaskinen er rigelig tung og efterlader jorden fast og fin. Udlæggene etableres normalt rigtig godt med denne metode, og det gælder også i år, selvom det har været meget tørt, konstaterer Torben.

fortsættes næste side ►

”Vi tromler aldrig efter såning, da såmaskinen er rigelig tung og efterlader jorden fast og fin.”

Spildplanter af bladbeder i udlæg af hvidkløver kan være en udfordring

– fortsat fra side 5

Hvidkløver i tidlig blomst juni 2018. Planterne ville ikke gro ordentligt sammen på grund af det tørre vejr

Ukrudt i kløver og sneglebælg

Ukrudtsbekæmpelsen i udlægsmarken med hvidkløver og sneglebælg sker med Fighter 480. Under normale forhold bliver der suppleret med Stomp, men hvis der er udsigt til varmt og tørt vejr, anvendes den ikke. Dæksædshalmen snittes altid over udlægget. Fordelen ved det er, at den snittede halm skygger for små nye efterårsfremspirede ukrudsplanter. I december behandles hvidkløver med 1,0 liter Kerb og 2,0 liter Reglone pr. ha. De to midler blandes næsten altid. Det er Torbens erfaring, at effekten af Kerb øges ved at blive blandet med Reglone. Ellers er Kerb-doseringen i underkanten til at have tilstrækkelig effekt på alm. rajgræs. Om foråret håndluger Torben efter behov.

To gange insektbekæmpelse

Der behandles normalt to gange mod skadedyr i kløveren. Første gang, når de første blomsterknopper er synlige, og altid inden bierne indfinder sig i frømarken. Denne behandling er meget vigtig både mod kløvergnaverne, kløverhovedgnaveren og kløversnudebillerne. Her anvendes Karate 2,5 WG. Anden gang anvendes Biscaya OD 240 af hensyn til bierne. Torben behandler næsten altid mod rust i samme kørsel med 0,4-0,5 l Folicur Expert pr. ha. Dette er normalt tilstrækkeligt til at holde resten af vækstsæsonen.

Fast bigård kombineres med ekstra bier til bestøvning

Torben havde tidligere egne bier. Men han manglede tid til at passe dem, så nu har han nu valgt at leje bier ind. Han har en fast bigård

stående og får ekstra bier når blomstringen begynder. Til purløg anvendes humlebier, som indkøbes og stilles i små kasser i marken. Når purløgsmarken er afblomstret, bliver de også sat ud i hvidkløveren. I år blomstrede de to afgrøder samtidig, så hvidkløveren måtte nøjes med honningbier. Der bliver sat to bistader pr. hektar med staderne godt fordelt rundt i marken.

Plantørrieriet med bladbeder yderst og alm. rajgræs bagerst

Hvidkløver høstes direkte og tørres straks herefter

Tidligere blev hvidkløveren skårlagt med slåmaskinen og tærsket med pickup. Men i de senere år er den direkte høst blevet foretrukket. ”Det er hurtigere at nedvisne end at skårlægge, og man slipper for løftning af skårene, der alt sammen er natarbejde. Jeg anvendte MCPA i 2017, men det gør jeg aldrig mere. Afgrøden sank helt sammen og blev blød og slasket. Derfor nedvisner jeg kun med Reglone,” fortæller Torben.

Når afgrøden er godt moden, bliver den nedvisnet med to liter Reglone pr. ha. Hvis afgrøden har mange blade og en stor biomasse kunne det være en fordel at dele behandlingen i to omgange, da det er svært at ramme alle bladene på én gang. Men en splitbehandling er desværre ikke muligt med den nuværende godkendelse.

”Vi høster normalt seks dage efter nedvisningen. Så kører det godt,” siger Torben. Frøet skal hurtigt på tørreriet, da råvaren er en god blanding af modne og umodne frø og planterester med høj vandprocent. Masser af kold luft klarer nedtørringen på træetørregulvet.

Alm. rajgræs udlagt i renbestand

Rajgræsset til høst 2018 var udlagt i renbestand. Torben tilstræber altid at minimere spildfrø fra afgrøden forud for frømarken. Der var da heller ikke spildkorn af betydning i årets afgrøde. Udbyttet ser da også ud til at være godt – specielt med årets tørre sommer taget i betragtning. Torben høster rajgræs Cancan, der er en sildig, diploid fodertype. I år gav den direkte høst en del udfordringer, da græsset blev ved med at være grønt, selvom frøet var modent. Det var meget overraskende i forhold til de tørre vejrforhold, der rådede hele sommeren.

Spændende udvikling i DLF

Torben er valgt som delegeret i DLF. ”Det er spændende at være en del af noget større, og spændende og imponerende med den udvikling, der sker i DLF. Så jeg håber fortsat på en stor andel frø i mit sædskifte”, slutter Torben af med et glimt i øjet. 🌱

Maskinoversigt

Mejetærsker	John Deere STS 9880i
Traktorer	John Deere 7820, 6140, 6130
Marksprøjte	John Deere 24 m
Såmaskine	Multiva 4 m kombi
Plov	Överum 5 furet
Såbedsharve	Väderstad Aggressive 7 m
Tallerkenharve	Pöttinger 5 m
Radrenser	Kongskilde 6 m
Kornvogne	2 stk. 18 t
Slåmaskine	Mörtl 7 fod